

Prof. Dr. İlhan Tekeli'nin Sempozyunda yaptığı değerlendirme

Filyos Projesi terk edilmiş bir mantığın ürünü

ZOKEV tarafından Çaycuma'da düzenlenen sempozyumun açış konuşmasını yapan Prof. Dr. İlhan Tekeli, "19. yüzyılın sonunda insanların doğayla ilişki kurma problemi bir mühendislik projesi mantığıyla ele alındı. 1960'larda buna bir de kalkınma mantığı eklendi. Bu iki mantık yan yana geldi, Filyos Projesi'ni üretti. Ancak bugün mühendislik mantığı çok yüksek prestijli bir mantık değil. Yüksek prestij sahibi olan ekoloji mantığıdır. Zonguldak'ın kalkınma problemini ekoloji mantığıyla çözme becerisi göstermemiz gerekiyor" dedi.

Zonguldak'la ilgili ilk bölgesel kalkınma planını hazırlayan Prof. Dr. İlhan Tekeli, Zonguldak Kültür ve Eğitim Vakfı (ZOKEV) tarafından Çaycuma'da düzenlenen, "Ekolojik ve Ekonomik Sürdürülebilirlik Açısından Filyos Vadisi Sempozyumu"nun açılış konuşmasında, bölgemiz için çok değerli açıklamalarda bulundu. Konuşmasına, "1960-1964 yılları arasında 'Zonguldak Bölge Planı' için çalışma yapmıştım. Bu 53-54 yıllık eski bir olay. Biraz nostalgik yanı da var" diyerek başlayan Tekeli, "Bu nedenle arkadaşların teklifini kabul ederek buraya geldim. Zonguldak'ın gelişim süreci 19.yüzyılın ikinci yarısından itibaren nitelik değiştiriyor. Ben o zamandan günümüze kadar olan süreci anlatıp, içine de bölgesel planlama faaliyetlerini yerleştireceğim. Ereğli'den Sinop'a kadar uzanan ve tarihte Paflagonya denen bölge, 16. ve 17. yüzyıllarda mütevazı bir ekonomiye sahipti. Üstü ormanlık, kıyısında küçük liman yerleşmeleri olan bölgede ormana dayalı olarak ahşap tekne yapımcılığı gelişti. Biraz da orada yaşayanları besleyecek kadar bir tarım yapılıyordu. 18. yüzyılda ayanlar, kereste üzerinden dış dünya ile ticaret geliştirmeye çalıştı. Safranbolu'nun oluşumu, oradaki evler bu dönemin sonucudur. Bölgenin öyküsünü değiştiren esas büyük olaysa 1829'da kömürün bulunmasıdır" dedi.

DİLAVER PAŞA NİZAMNAMESİ BÖLGENİN KADERİNİ BELİRLEDİ

Zonguldak bölgesinin kömür madeniyle başlayan değişim öyküsünü anlatan Tekeli, "Dünyanın 3. büyük donanmasını kuran ve madenleri Hazine-i Hassa eliyle yöneten Padişah Abdülmecit, donanmanın kömür ihtiyacı nedeniyle Zonguldak'a büyük önem verdi. 1865'te Bahriye Nezaretine devredilen havza için 1867'de çıkarılan Dilaver Paşa Nizamnamesi, bölgenin sosyal yapısı gibi Zonguldak'ın kaderini de belirledi. Dilaver Paşa Nizamnamesi bir anlamda bölgenin emek sorunuyla yüzleşmesini de sağladı. Nizamname havzaya teknik, hukuksal ve yönetsel bir çerçeve kazandırılarak maden civarında yaşayanlara zorunlu çalışma yükümlülüğü getirildi. Bölgede nitelikli iş gücü olmadığı için Sırbistan ve Karadağ'dan işçi getirilerek havza işletilmeye çalışıldı. 1892'de havzada yabancı şirketlere çalışma izni verildi. Fransızların Ereğli şirketi, mendirek, lavuar gibi kimi tesisleri yaptırarak bir anlamda madencilik altyapısını kurdu. Bu gelişmeler sonucunda Zonguldak, 1899'da kaza statüsü kazandı. 1910'da yine buraların kaderini değiştiren bir gelişme yaşandı, Teskere-i Samiye yayımlanarak bölgede özel mülkiyete yasaklandı. Teskere-i Samiye ile gelişmeyle mülkiyet arasında çatışma da yapılanmaya çalışıldı. Birinci Dünya Savaşı yıllarında, havzada yavaş yavaş milli şirketler işletmecilik yapmaya başladı. 1920'de, havzanın, Ankara hükümetinin denetimine geçmesiyle ilk emek kanunu çıkarıldı. 1921 tarihli Ereğli Havzaı Fahmiyesi Maden

Amelesinin Hukukuna Mütteallik Kanun’la ilk defa işçi hakları tanındı, çalışma süreleri sekiz saatle sınırlandı” diyerek konuşmasını sürdürdü.

PLANLANAN ZONGULDAK ARİFİYE DEMİRYOLU YAPILAMADI

Konuşmasında Kardemir’in büyük güçlerin ardından dünyada kurulan ilk demir çelik fabrikası olduğunu da anlatan Tekeli, “Cumhuriyet ilan edildiğinde Zonguldak kömür havzası, modern ekonomiye hizmet edecek tek enerji kaynağı olarak öne çıktı. Burada münavebeli işçilik esas alınarak sosyal yapı belirlendi. İşçi daha sonra Karabük’te de yapıldığı gibi köyde tutulmaya çalışıldı. Bunun iki gerekçesi vardı. Birincisi sağlık. Münavebeli işçi daha kısa süreli çalıştığı için daha az yıpranır diye umut ediliyordu. Diğer yandan da, yarı işçi yarı köylü gibi başka hiçbir örneği olmayan sosyal yapıyla işçi hareketlerinden uzak kalınmaya çalışılıyordu. Cumhuriyet’le birlikte kömüre bakış açısı da değişerek kömürün demir-çelik ile ilişkisi kuruldu. Cumhuriyet çok erken tarihte, 1926’da, demir sanayinin tesisine dair 786 sayılı kanunu çıkardı. Dünyada ilk defa büyük güçlerin dışında bir ülke demir çelik sanayi kurmaya çalışıyordu. Bu Batı dünyasında çok kızılan bir şeydi. 1933’de Londra’da dünya krizi için yapılan bir konferansta, Türkiye’nin bu kararı eleştirilmekle kalmadı, adeta günah keçisi ilan edilerek krizin sorumlusu ilan edildi. Ancak Türkiye vaz geçmedi. Avusturyalı bir metalürji mühendisine proje yaptırıldı. Bu bakış açısıyla sadece yakımlık bir malzeme olarak bakan Osmanlı’dan farklı olarak, kömürün endüstri ile bağı kurdu. Irmak-Zonguldak demiryolu yapıldı. Madeni iç pazara bağlayan bu hatla birlikte planlanan Arifiye-Amasya hattı ne yazık ki yapılmadı. Bu yapılmış olsaydı, buradaki gelişmelerin bölge içindeki etkisi büyüyecek, buraların kaderi değişecekti. Ancak ne yazık ki uygulanamadı” şeklinde konuştu.

Tekeli sözlerine, “Yine ilginç bir gelişme 1930’lu yılların ortasında çıkıyor. O yıllarda yapılan 1. Sanayi Planı’nda 20 proje yapılıyor, Bu plan uygulanırken 2. plan yapılıyor. Kömür madeni burada farklı bir kurguya kavuşuyor. Entelektüel geri planında Şevket Süreyya’nın bulunduğu bu plan Sovyetlerden etkileniyor. Plan tıpkı Sovyetlerde olduğu gibi enerji bölgeleri oluşturmayı amaçlıyor. Bu enerji odağının etrafında da sanayinin geliştirilmesi düşünülüyor. Buna göre biri Zonguldak diğeri daha sonra Garp Linyitleri İşletmesi adını alan Soma Tavşanlı ekseni olmak üzere iki enerji odağı üzerinde ekonominin örgütlenmesi amaçlanıyor. Bu planlamanın da çerçevesini uygun hale getiriyor. Zonguldak’ın planlanma sürecini arkasında Sovyet deneyimi olan bu zihniyet değişikliğinde aramak gerekiyor” diyerek devam etti.

MİTHAT YENEL, BURAYA İLİŞKİN BİR TÜR BÖLGE PLANI YAPTI

Zonguldak’ın yakın tarihi üzerine de değinilerde bulunan Tekeli, “1939’da Karabük Demir-Çelik Fabrikası açıldı. İngilizlerin yanlış fizibilite çalışması nedeniyle ikinci fırını on yıl çalışmamasına karşın Türkiye 2. Dünya Savaşı yıllarına demir-çelik fabrikası sahibi olarak girdi. 1940’da havzanın millileştirilmesiyle birlikte Mithat Yenel yeni maden faaliyetlerinin mastır çalışmasını yaparken, buraya ilişkin bir tür bölge planı da yaptı. 2. Dünya Savaşı bittiğinde buranın daha sonraki ekonomisindeki sorunların temeli açığa çıktı. O yıllarda maden ve demir-çelik hâlâ dominant bir sektör olarak ekonomiyi belirliyordu. Maden nedeniyle kent üzerinde özel mülkiyetin teşekkül edemediği bu kurumsal yapı, kentleşmeyi de dizginledi. Bu durum çok hareketli olmayan bir sosyal yapıyı ortaya çıkardı. Savaş sonrasında ÇATES kuruldu. Liman sistemini geliştirmek isteyen Türkiye 1948’de Ereğli, 1953’de de Zonguldak limanını yaptı. 60’lı yıllarda Zonguldak Türkiye’nin alan olarak %1’ini

kapsarken, ekonominin %2'sini kapsıyordu. Bugün milli gelirdeki payı %1'in altındadır. Kentteki gerileme burada çok rahat görülebilmektedir" şeklinde cümleler kurdu.

HENÜZ ÖĞRENCİYKEN ZONGULDAK ÖN PLANI'NI HAZIRLAYAN EKİBİN BAŞINA GETİRİLDİM

İlk planlama sürecine ilişkin görüşlerini açıklayan Tekeli, "1958 yılında İmar İskân Bakanlığı içinde bölge planlama dairesi kuruluyor. DPT'nin de 5 yıllık planlamalar hazırlamaya başladığı dönemde, Zonguldak planı gündeme geldi. Ereğli Demir çelik Fabrikasının anlaşmasının yapıldığı o yıllarda önce Ereğli'nin incelenmesi istendi. Başına Tuğrul Akçora'nın olduğu ekip Mübeccel Kıray'ı da özendirerek, 'Ereğli Sanayi Kenti Olmadan Önce Bir Balıkçı Kasabasıydı' kitabının yazılmasını sağladı. Daha sonra Ereğli merkezli plan yerine tüm bölgenin planlanması istendi. Ben o sırada ODTÜ'de öğrenciydim. 25 yaşlarındaki şehir ve planlama öğrencisi olarak beni başına getirdiler ama planlamanın ne olduğunu bile bilmiyordum. Kimi yabancı kaynakları okuyarak danışmanlarımızla birlikte bir metot geliştirmeye çalıştık. Plana yeniden baktım. Fena da yapmamışız. İçinde bugünkü planlardan farklı olarak çok detaylı bilgi var. Bugünkü planlar o ayrıntıda yapılmıyor" dedi.

DPT PLANIMIZDAN HOŞLANMADI

Hazırladığı Zonguldak Ön Planı'na DPT'nin itiraz ettiğini söyleyen Tekeli, "Biz planı hazırlayıp DPT'ye sunduk ancak orada büyük bir rahatsızlık oluşturdu. Çünkü onların planlamasıyla uyumsuzluklar içeriyordu. Onlar kendi planlarında kentleşmenin dizginlenmesini isterken biz teşvik edilmesini öneriyorduk. Çünkü Zonguldak'ın kentleştirilmemiş işçi nüfusunun uzun vadede olumsuz sonuçları olacağını düşünüyorduk. Burada biri Ereğli, diğeri Zonguldak bir diğeri de Karabük, Bartın, Safranbolu eksenini olmak üzere birbirinden kopuk üç tane ekonomik odak vardı. Biz bunların ilişkisinin kurulmasını önerdik. Sisteminin bütünlüğünü kurmak için geliştirdiğimiz stratejide Çaycuma büyük yer tutuyordu. Çaycuma henüz çok küçüktü, ancak burada bir odak geliştirerek bütünlüğü sağlayabileceğimizi düşündük. Yaptığımız plana adı 'ön plan' dendi, çünkü henüz planı hayata geçirecek bir örgütlenme yoktu. Bu arada Çaycuma Kâğıt Fabrikası yapıldı. Daha sonra bir tane çok ciddi bir toplantı yapıldı. Zonguldak'a üniversite kurulması gündeme geldi. Biz bu üniversitenin Çaycuma'da kurulmasını önerdik. Ancak siyaset egemen oldu, üniversite yıllar sonra Zonguldak, merkeze kuruldu" diyerek sözlerine devam etti.

TÜRKİYE'DE METROPOLİTEN PLANLAMA İÇİN İLK BELEDİYELER BİRLİĞİ ZONGULDAK'TA KURULDU

Zonguldak'ın yakın dönem planlarını anlatan Profesör Tekeli konuşmasında, "1973 yılında İller Bankası büyük kentler için planlama yarışması açtı. Bunlardan biri de Zonguldak içindi. Zonguldak Metropoliten Alanı İmar Planı Yarışması'nın danışman jürisinde yer aldım. Kozlu, Zonguldak, Kilimli, Çatalağzı belediyeleri bir araya getirilerek Türkiye'de metropoliten plan yapmak için ilk belediyeler birliği kuruldu. Yapılan yarışmayı Engin Erkin kazandı. Yarışmanın ilginçliği yarışmaya katılanların tamamı planlarını kendi bürolarında değil de, özel olarak düzenlenen bir büroda yaptı. Süreçlerin tümüne hâkim olan bir plan yapılabilmesi için böyle bir yol seçildi. Bu planın karşılaştığı en önemli sorunlardan biri maden galerinin yarattığı tasmanla planlamanın ilişkisinin kurulmasıydı. 80 askeri darbesinden sonra, darbenin de etkisiyle, tasmandan zarar gören mahallelerin Çaycuma'ya taşınması ön görüldü. Ancak

halktan gelen tepki nedeniyle bundan vaz geçildi. Filyos Vadisi projesinin ilk izleri de burada görülüyor” şeklindeki ifadelerle de yer verdi.” Diyerek açıklamalarını sürdürdü.

İŞÇİ HAREKETLERİN ORTAYA KOYDUĞU DİRENÇ ZONGULDAK’I AYAKTA TUTTU

Konuşmasında Özallı yıllara da yer veren Tekeli, “90’lı yıllara geldiğimizde kömürün pahalı üretildiği, emek yoğun çalışma nedeniyle işçi sayısının çok yüksek olduğu söylendi. Özal’ın neoliberal politikaları ve dünyadan gelen baskı nedeniyle bu ekonominin dönüştürülmesine başlandı. Ancak işçi hareketlerinin ortaya koyduğu direnç sanayisizleşme sürecinin önüne geçti. Karabük ve Zonguldak için iki farklı çözüm üretildi. Kömürde rödevans sistemi geliştirilip verimsiz damarlar özel şirketlere terk edilerek, 45 bin olan işçi sayısı 10 binler seviyesine düşürüldü. Karabük’teyse yerel güçler büyük bir uyum kapasitesi gösterdi. Yeni bir şirket kurarak Kardemir’in varlığını sürdürmesini sağladı. Bu dönemdeki en ilginç gelişmelerden biri de şuydu: Biz ön planda Çaycuma ile Karabük ve Zonguldak’ın bütünlüğünü sağlamaya çalışırken, siyasal süreçler içinde sistem parçalandı. Karabük ve Bartın Zonguldak’tan ayrılarak küçük iller ortaya çıkarıldı. Sistem bütünlüğü bozuldu” dedi.

BAKKA’NIN PLANLAMA YÖNTEMİ DIŞTAN BELİRLENİYOR

Kömür sonrası Zonguldak’la ilgili kurguları da anlatan Tekeli, “Bu tarihlerde DPT yeni bir bölge planı devreye soktu. Özel bir konsorsiyuma Bartın, Zonguldak, Karabük Kalkınma Projesi yaptırıldı. Bu projenin temel vizyonunu kamu ile işbirliği içinde özel sektörün geliştirilmesi oluşturdu. Zonguldak’ın Ruhr gibi Erdemir ve Karabük’ün yeniden yapılanmasına dayanan bir sanayi ili olması ve Filyos Vadisi’nin, serbest ticaret zonu projeksiyonu ile Karadeniz’le uluslararası ilişkilerle başlaması hedeflendi. Bu bir anlamda bugün üzerinde konuştuğumuz Filyos Vadisi Projesi’nin yapılanması için atılmış ilk adımı oluşturdu. 2009’da bir yasayla oluşturulan Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (BAKKA), iki adet kalkınma planı hazırladı. Bu planların niteliğine baktığımızda bir anlamda yerel plan gibi görülüyor. Ama diğer yandan da DPT tarafından yoğun kontrol altında tutulup, yöntemleri dıştan belirlenen planlar. Planlar, ‘İçselleştirdiği girişimcilikte sektöre çerçevesini genişleterek yeni istihdam alanları yaratmak ve yaşam kalitesi yükselmiş rekabetçi bir bölge olmak’ gibi yeni bir hedefle yola çıkıyor. Ancak, Zonguldak’ın görece gerilemesi bu dönemde de sürüyor” şeklinde iddialarda bulundu.

FİLYOS PROJESİ TEMCİT PİLAVI GİBİ HALKIN ÖNÜNE SUNULUYOR

Havzanın dışı açılımına ilişkin görüşlerini de açıklayan Tekeli, “Bu planda Adapazarı, Zonguldak arasında ilginç bir demiryolu projesi görüyoruz. Bölge ekonomisini İstanbul ekonomisine bağlamak amacıyla planlanan bu demiryolu bölgenin iç bütünlüğünü sağlamaktan uzak olduğu için bölge için olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Ayrıca tüm ağır sanayileri Filyos Vadisi’ne yığarak arkadaşların itiraz ettiği sonuçları doğuracaktır. 2013’te nüfusun %1,33’ü bu üç ilde yaşıyor. Buranın GSYİH’sı 2,05’ken, 0,94’e düşmüş durumda, Karabük 28, Zonguldak 29, Bartın ise 48. sırada yer alıyor. Çok ilginç bir durumla karşı karşıyayız. 1980’lerden sonra Filyos Projesi ve onun etrafında büyük girişimcilerle devlet tarafından yapılacak faaliyet konsantrasyonu Zonguldak’ın geleceğinin temel projesi olarak görülüyor. Uygulanamıyor ama temcit pilavı gibi tekrarlanarak varlığını sürdürüyor” dedi

EKOLOJİK MANTIKLA NASIL ALTERNATİF BİR PROJE GELİŞTİREBİLİRİZ

Filyos Vadisi projesi üzerine görüşlerini de açıklayan Tekeli, “Şöyle bir tartışmayı başlatmakta yarar buluyorum. Türkiye’de 1963’lerden beri değişik zamanlarda yapılan bölge çalışmaları genellikle başarılı olamadı. Bu biraz da bizim merkezi hükümet geleneğinin ve ülkenin bütünlüğüyle bölge planlarının karşıtlığı gibi bir algılamamanın sonucudur. Şöyle bir soru sormak gerekiyor. ‘Acaba Zonguldak’taki gelişme problemi salt Filyos Projesi ile çözülebilir mi?’ ‘Zonguldak’ı geliştirelim’ dediğimizde insanların aklına yalnızca bu proje geliyor. Bu soruyla ciddi olarak yüzleşmek gerekir. Bu, bizim düşünce mantığımızla ilgili. 19. yüzyılın sonunda insanların doğayla ilişki kurma problemi bir mühendislik projesi mantığıyla ele alındı. 1960’larda buna bir kalkınma mantığı eklendi. Bu iki mantık yan yana geldi ve Filyos Projesi’ni üretti. Ancak bugün mühendislik mantığı çok yüksek prestijli bir mantık değil. Yüksek prestij sahibi olan ekoloji mantığı. Bizim Zonguldak’ın kalkınma problemini ekolojist mantıkla çözme becerisi göstermemiz gerekiyor. Bu kolay değil. Ama bu toplantının temel meselesi, ekolojik mantıkla biz burada nasıl alternatif bir proje geliştirebiliriz olacak. Geçmiş dönemin kalkınma mantığının projeleri buraya yüklemeye çalışılıyor” diyerek konuşmasını sürdürdü.

PROJELER ZONGULDAKLININ DEĞİL HEP BAŞKALARININ PROJESİ OLDU

Tekeli sözlerini, “Geleneksel Osmanlı sanayi öncesi sistemi sonrasında, buradaki kömürün demir üzerinden ekonomiyle ilişkisinin kurulmaya çalışıldı. Burası bir ağır sanayi noktası olarak odaklandı. Projeler hep bu mantıkla gelişti. İlginç olan bu projelerin Zonguldaklının değil başkalarının projesi olmasıydı. Şimdi ekolojik mantıkla bir proje geliştirmek istiyorsak, projenin Zonguldaklılar tarafından geliştirilmesi, buranın yerelliğinden üretilmesi gerekiyor. Bu başka yerlerde de böyle. Merkezi hükümet yerel yönetimlerle hiçbir müzakere yürütmeden projeleri atıyor, yerelleri tahrip ediyor. Bugün 30 kadar devlet kuruluşunun yerelliklerde her şeyi yapma yetkisi var. Bir kentte 30 kadar kuruluşun kafasını estiğini yapabilmesi orada yerel planın olmaması demektir. Bizim şu dakikadaki yerel meselemiz şu proje, bu projeden daha çok bu projeleri üreten mantığı nasıl değiştireceğiz meselesidir. Yerelliğin ekolojik kaygılarla bütünleşerek geleceğe sahip çıkma becerisini göstermesi gerekiyor” diyerek tamamladı.

PROJE YOK, HAYALETİ VAR

Sempozyumun sonunda bir değerlendirme konuşması yapan Prof. Dr. İlhan Tekeli, “Filyos Vadisi Projesi’nin buraya dayatıldığı anlaşıyor. Aslında çok matrak bir proje, aslında yok ama hayaleti dolaşıyor ortalıkta. Bu hayaleti ciddiye almak gerekiyor. Zonguldak 1980’lere kadar her açıdan Türkiye ortalamalarının üstündeyken, hızla hem gelir, hem nüfus kaybetmiş. Zonguldak’ın ekonomik gelişiminin konuşulduğu her ortamda bu hayalet ortaya çıkıyor, 34 yıldır başka bir şeyin konuşulmasını engelliyor. Bu çok matrak bir durum. Böyle bir hayalet projenin ne kadar etkili olacağını göstermek için çok ilginç bir olay örnek olduğunu düşünüyorum” dedi.

PROJELER ÜZERİNDEN KALKINMA STRATEJİLERİ OLUŞTURMAK YANLIŞ

Tekeli değerlendirmelerini, “İkinci mesele, bölge kalkınma planları yapılırken, projeler üzerinden yapılması doğru mudur, bunun da tartışılması gerekiyor. Bir bölge planını yatırım

yapılacak sektörleri hesap ederek yaparsanız, dışarıdan birilerinin proje dayatması çok kolay hale geliyor. Yerelin özgür iradesinin ortaya çıkması engelleniyor. Kendi geleceklerini kendileri değil, dışarılardan birileri planlıyor. Yerelin pazarlık gücü ortadan kalktığı gibi ekolojik sorunlara da yerelde yaşayanlar katlanmak zorunda kalıyor. Bu rasyonellik adına yapılıyor. Rasyonel arayışlar proje saptamaya dönüşüyor. Plancılar olarak bu yaklaşımı ciddi olarak sorgulamamız gerekiyor. Benim önerim, ne yapılacağından daha çok hangi süreçlerden geçilerek planlama yapılacağının konuşulmasıdır. Müzakere projenin kendisi üstünden değil, orada işleyecek demokratik sürecin niteliği üzerinden yürütülmelidir. Bunun daha doğru ve demokratik yol olduğunu düşünüyorum. Yapılan analizler, çalışmalar, ortaya çıkarılan yatırım alanları üzerinden müzakere edilecek fırsatlar ve olanaklar yelpazesi olarak düşünülmelidir. Bu hem demokratik işleyişi, halkın katılımını, fırsatların değerlendirilmesini sağlayabileceği gibi yaşayanlara taşınmak istenmeyen sonuçların reddedilmesi olanağı da verir” diyerek sürdürdü.

26 BÖLGE İÇİN YAPILAN PLANLARIN TAMAMI BİRBİRİNİN AYNI

Vizyonların projeler üzerinden değil süreçler üzerinden kurgulanması gerektiğini söyleyen Tekeli, “Yerelin yaşam kalitesi talepleri de müzakere içinde ağırlıklı olarak yer almalıdır. Bölge planları, yerelin koşullarına uygun bir gelişmeyi sağlamak için yapılan planlardır. Türkiye’de 26 bölge için yapılan planların tamamı birbirinin aynıdır. Hiçbirinin diğerinden farkı yoktur. Çünkü bunlar yerelin aklını dışlayıp dıştan bir akılla yapılmıştır, bu nedenle yerelin farklılığını üretememektedir. Sürecin tasarımını daha demokratik, yereldeki insanların daha çok benimseyecekleri ve yapılmasından mutluluk duyacakları şekilde yapmak gerekiyor. Yapılacakları somut projeler üzerinden değil, hangi süreçlerin üzerinden geçilerek yapılacağının tanımlanması gerekiyor. Burada konuşan genç arkadaşlarım beni çok etkileyen, çarpıcı şeyler söyledi. Arkadaşlar, bizim geleceğe bakışımızın anakronik (çağı geçmiş) kavramlar üzerinden kurulduğunu, bu kavramlarla bunlara dayalı olarak kurgulanmış vizyonların günümüzde geçerliliği olmadığını karşı bir iddia olarak ortaya koydu. Bir genç arkadaşım hiç demir-çelik rezervi olmayan Türkiye’nin, hiç olmayacak şekilde, dünyada dördüncü demir-çelik olması gibi bir hedefi olduğundan söz etti. Bu, yalnız bugünkü yönetimin irrasyonelliği midir, yoksa Türkiye’nin gelişme tarihinden gelen irrasyonelliğin de bunda payı var mıdır? Ben bunun altında bir tarih olduğunu düşünüyorum. Ta 1926’da, demir çelik tesisiyle ilgili bir kanun çıkarılması, ulus devletin görkeminin demir çelikle özleştirilmesinin bir sonucu olduğunu ifade etmeye çalıştım. O zaman öyleydi ama dünyada artık demir çelik gücü temsil etmiyor. Ama bizim siyasetçiler hâlâ böyle düşünüyor. Kalkınma da tıpkı bunun gibi bir kavramdır. Bu toplantının en önemli sonuçlarından biri yaşamla ilgili iddialarımızın tartışmaya açılmasıdır. Bu sorgulamanın bir anlamda nötrdür ve hiç siyasi değildir. Ama bir anlamda da mevcut siyasi kadroların tasfiyesini amaçladığı için çok politiktir” diyerek sözlerini tamamladı.